

זכר למקדש כהלל. כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך פסח מצה ומרור ואוכלן ביחד. לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו. (הגדה)

תג חירותנו. חג המצות. אור הגאולה הולך ושופע עלינו. בכל הזמנים, ובכל הדורות. גם בדורות היותר אפלים, גם בימים, אשר החושך כסה את כל אופקנו מסביב. וקל וחומר שאנו שואבים ממנו בכל מלא נשמותינו עידוד ותקוה לאור הגאולה ההולכת ומתחדשת עלינו, בחסדי גואל ישראל המאיר לנו באורו בקי גאולה בימינו בתוך כל המחשכים אשר שחו עלינו מעברים.

ואם בתוך האורות הנעימים אשר לצמיחת קוי הישועה, גם בהם עצמם רבו מרירות המחשכים, אם רבו סבלותינו מבית ומחוץ. אם מאלה אשר ההשגחה העליונה הטילה עליהם את הסבל של עזרת ישראל לצעוד לקראת גאולתו תחייתו ובנין ארצו מבחוץ, הם כל כך מעבירים עלינו את הדרך, מכבידים עלינו את האופנים אשר על ידם נוכל להתקרב למטרתנו הקדושה, אשר צור ישראל התוה לפנינו, לשיבת שבותינו. ואם גם בפנים המחנה בגבול ישראל, שמה ושערוריה מסביב, פיזור כחות ופילוג מחשבות, משטמת אחים ריב לשונות וקריאה למהלומות, תחת אשר עלינו להיות מעוטרים ברגשי אהבה ואחוה שלום וריעות, אל נא יפול לבנו. יודעים אנו כי אוצר חיים של גאולת אמת ונצחון קודש, שם מאז מעולם שומר ישראל וגואלו בקרבנו. וסוף כל סוף יפתח הדלתות אשר לחדרי הלככות האטומות, ודרכי נועם ושלום שהם יסודות הגאולה יקחו את מקומם תחת ארחות הריב והשנאה אשר אנחנו נתקלים בהם בעת המרה הזאת.

אמנם צריכים אנו להתבונן על הסבה מאיזה צד באו עלינו הכשלונות הללו, המערבים את הטעם של מרירות הגלות בתוך התופעות הנעימות של רשמי הגאולה. והסבה היא כל כך גלויה. הכשלון החיצוני הרי הוא בא מפני שאנחנו הנמכנו את הדרגה הגאולתית, כי במקום שהצנו חייבים להכריז נגד כל העולם התרבותי כולו

5 ע"פ מלכים ב' י"ז ל"ז, תהלים ק"ב י"ד, דה"י ב' י"ד, ג'.

6 תהלים קמ"ד ט"ו.

1 ע"פ ברכות הנשואין, כתובות ח.

כי אנו נוחלי המורשה היותר קדושה, העם אשר יוצר רוח האדם בקרבו יא נתן בו נשמה יתירה באור תורת חיים העומדת להיות לנש עמים ולגאולת התבל כולה, ותורתנו, ואורחות חיינו, שהם הם סימני החיים הנצחיים אשר לנו, הנם על זה עדים נאמנים, ואנחנו, החלקים מקרבנו ולצערינו דוקא מאלה שהם קרובים כל כך למפעל הבנין והתחיה הלאומית המתחדשת עלינו, מוכרחים אנו להודות שנכשלנו בזה, ואותותינו אותות הנצח נזנחו, ונשכחו מן הלב ומן החיים, ועל זה נפשינו מלאה מרורות. כי מכשול זה הוריד את יפעת כבודנו וכבודה של צמיחת הגאולה, מבחוץ ומבפנים. כל זמן שהקנין היותר יקר, היהדות במילואה, בידיעה, ברגש, ובמעשה, תופסת בנו את המקום העקרי, הרי אנו יכולים לסבול גם כן חיכוכים של מפלגות ודעות שונות בארחות הבנין והתחיה הלאומית, וחילוקי הדעות עוד יוכלו להביא בקרבנו עושר רוח וריבוי לנשמתה של האומה העומדת בנו בצביונה ותמונתה, אבל בזמן השכחה היסודית, בזמן הזנחת כל יסוד החיים כל דבר ה', אשר באור תורה ונר מצוה², הערשה אותנו לעם, הרי המפלגות עושה בנו שמות עד כדי שנאת אחים תהומית המהדה לעינינו את הצרה, שהננו שרויים בה בחוץ מעגלי גאולתינו. אמנם בטוחים אנו ביד ד' גואל ישראל הנטויה עלינו לטובה כי סוף כל סוף אור הקודש שהוא אור השלום יופיע עלינו. ומדתו של הלל, האוהב שלום והרוחף שלום, האוהב את הבריות ומקרבן לתורה³ למשמרת הקודש של עם ד' הגוי כולו תשוב אלינו. שלום נדבר אל כל פזורינו ומפלגותינו ואור הגאולה הבא יחד עם זכרון הפסח והמצה, סימני החירות, ימתיק לנו את רשמי המרירות של הגלות ומכאוביה הרוחניים והחמריים שהמרור מסמנם, ונוכה לגאולה שלמה אשר תפרוש עלינו סוכת שלום ואור אמת במהרה בימינו.